

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
NILO JÄÄSKINEN
prezentate la 1 martie 2012¹

Cauza C-522/10

Doris Reichel-Albert
împotriva
Deutsche Rentenversicherung Nordbayern

[cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de Sozialgericht Würzburg (Germania)]

„Securitatea socială a lucrătorilor migranți — Coordonarea sistemelor de securitate socială — Articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 987/2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 — Examinarea dreptului la o pensie pentru limită de vârstă — Luarea în considerare a perioadelor de creștere a copiilor — Perioade realizate în alt stat membru — Condiții — Articolul 5 din Regulamentul (CE) nr. 883/2004 — Principiul asimilării faptelor”

I — Introducere

1. Sozialgericht Würzburg (Germania) adresează Curții întrebări cu privire la interpretarea articolului 44 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 987/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială², în cadrul unui litigiu între doamna Reichel-Albert, cetățean german care a născut și și-a crescut copiii în Belgia, pe de o parte, și instituția responsabilă cu sistemul legal de asigurare pentru limită de vârstă în Germania, și anume Deutsche Rentenversicherung Nordbayern (denumită în continuare „DRN”).

2. Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește, mai precis, condițiile în care, pentru calcularea unei viitoare pensii pentru limită de vârstă, perioadele consacrate creșterii copiilor care au fost realizate într-un stat membru trebuie luate în considerare de un alt stat membru a cărui legislație nu mai este aplicabilă părintelui potrivit normelor de conflict din titlul II din Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială³. În această privință, se subliniază că legislația germană supune luarea în considerare a unor astfel de perioade condiției ca persoana vizată să fi exercitat, în cursul creșterii sau direct înainte de nașterea copilului, o activitate salariată sau independentă în calitate de perioadă de cotizare obligatorie.

1 — Limba originală: franceza.

2 — JO L 284, p. 1.

3 — JO L 166, p. 1.

3. Întrebările preliminare adresate au caracter inedit, întrucât sunt primele care au ca obiect interpretarea dispozițiilor din Regulamentul nr. 987/2009, în special a articolului 44 din acesta. Nicio dispoziție cu un conținut echivalent articolului menționat nu figura în dispozitivul de coordonare anterior constituit din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității⁴ și din regulamentul de aplicare a acestuia, Regulamentul (CEE) nr. 574/72 al Consiliului din 21 martie 1972 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului nr. 1408/71⁵. Din geneza articolului 44 din Regulamentul nr. 987/2009 reiese că acesta a fost introdus de legiuitorul Uniunii ca reacție la jurisprudența Curții, astfel cum aceasta a rezultat din Hotărârile Elsen⁶ și Kauer⁷, al căror domeniu de aplicare s-a dovedit necesar a fi delimitat⁸.

4. De la bun început, subliniem că, având în vedere situația de fapt din acțiunea principală, a fost ridicată de Curte problema aplicării în timp a dispozițiilor din dreptul Uniunii care sunt reținute în decizia de trimitere⁹. Astfel, se pune întrebarea dacă procedura principală și situația de fapt în cauză au vocația de a fi reglementate de dispozitivul actual de coordonare a sistemelor naționale de securitate socială, rezultat din Regulamentele nr. 883/2004 și nr. 987/2009, sau de vechiul dispozitiv, rezultat din Regulamentele nr. 1408/71 și nr. 574/72.

5. Dacă prima problemă ar fi rezolvată de Curte în sensul aplicabilității articolului 44 din Regulamentul nr. 987/2009, ar trebui astfel să i se dea o interpretare care să permită aprecierea conformității cu acesta a dispozițiilor naționale reținute în cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Acest lucru presupune însă să se determine în prealabil dacă legislația germană este într-adevăr cea care trebuie să reglementeze situația doamnei Reichel-Albert în temeiul normelor de conflict de legi relevante și dacă sunt într-adevăr reunite în ceea ce o privește condițiile de fond stabilite de articolul 44 din Regulamentul nr. 987/2009.

6. Vor fi evocate diferite ipoteze în prezentele concluzii, una cu titlu principal, altele cu titlu subsidiar, pentru cazul în care Curtea nu ar urma primele noastre propuneri de răspuns.

II — Cadrul juridic

A — Dreptul Uniunii

1. Regulamentul nr. 883/2004

7. Regulamentul nr. 883/2004 are ca obiect coordonarea sistemelor naționale de securitate socială. Începând cu 1 mai 2010¹⁰, acesta înlocuiește Regulamentul nr. 1408/71, care a fost modificat în numeroase rânduri. Rolul său este ca dispozitivul anterior să devină mai succint și mai clar, precum și să ia în considerare jurisprudența Curții în acest domeniu¹¹.

4 — JO L 149, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 26, cu mențiunea că această versiune inițială a fost modificată în mai multe rânduri.

5 — JO L 74, p. 1.

6 — Hotărârea din 23 noiembrie 2000 (C-135/99, Rec., p. I-10409).

7 — Hotărârea din 7 februarie 2002 (C-28/00, Rec., p. I-1343).

8 — A se vedea considerentul (14) al Regulamentului nr. 987/2009 și considerentul (13) al Poziției Parlamentului European aprobate la prima lectură la 9 iulie 2008 în vederea adoptării regulamentulului menționat [P6_TCI-COD(2006) 0006], precum și Jorens, Y., și Van Overmeiren, F., «General Principles of Coordination in Regulation 883/2004», în *European Journal of Social Security*, volumul 11, 2009, nr. 1-2, p. 67.

9 — A se vedea mai sus întrebările cu răspuns scris adresate de Curte în perspectiva ședinței.

10 — Regulamentul de bază nr. 883/2004 a intrat în vigoare la 20 mai 2004, însă nu este aplicabil decât de la 1 mai 2010, dată la care Regulamentul de aplicare nr. 987/2009 a intrat în vigoare, la rândul său.

11 — A se vedea considerentul (3) al Regulamentului nr. 883/2004.

8. Articolul 5 din regulamentul menționat, intitulat „Asimilarea prestațiilor, veniturilor, faptelor sau evenimentelor”, prevede:

„Cu excepția cazului în care prezentul regulament prevede altfel [...]:

[...]

(b) în cazul în care, în temeiul legislației statului membru competent, anumite fapte sau evenimente produc efecte juridice, statul membru respectiv ia în considerare faptele sau evenimentele similare desfășurate în oricare alt stat membru, ca și cum ar fi avut loc pe teritoriul său.”

9. Articolul 11 alineatele (1) și (3) din Regulamentul nr. 883/2004, având ca obiect „Reguli generale” și care se află în cuprinsul titlului II referitor la „Stabilirea legislației aplicabile”, este formulat după cum urmează:

„(1) Persoanele cărora li se aplică prezentul regulament sunt supuse legislației unui singur stat membru. Această legislație se stabilește în conformitate cu prezentul titlu.

[...]

(3) Sub rezerva articolelor 12-16:

(a) persoana care desfășoară o activitate salariată sau independentă într-un stat membru se supune legislației din statul membru respectiv;

[...]

(e) orice altă persoană căreia nu i se aplică literele (a)-(d) se supune legislației statului membru de reședință, fără a se aduce atingere altor dispoziții din prezentul regulament, care îi garantează prestații în temeiul legislației unuia sau mai multor state membre.”

10. Articolul 87 din același regulament, prin care se stabilesc „Dispoziții tranzitorii”, prevede:

„(1) În conformitate cu prezentul regulament, nu se dobândesc drepturi pentru perioada anterioară datei aplicării sale.

(2) Orice perioadă de asigurare, precum și, după caz, orice perioadă de încadrare în muncă, de activitate independentă sau de rezidență realizată în conformitate cu legislația unui stat membru, înainte de data aplicării prezentului regulament în statul membru în cauză, se ia în considerare pentru stabilirea drepturilor dobândite în temeiul prezentului regulament.

(3) Sub rezerva alineatului (1), în conformitate cu prezentul regulament, un drept se dobândește chiar dacă se referă la un eveniment desfășurat înaintea datei aplicării regulamentului în statul membru în cauză.

[...]

(8) În cazul în care, ca urmare a prezentului regulament, o persoană este supusă legislației unui alt stat membru decât cel sub incidența legislației căreia se află în temeiul titlului II din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71, legislația respectivă continuă să se aplice atâ timp cât situația rămâne neschimbată, cu excepția cazului în care persoana interesată solicită să fie supusă legislației aplicabile în conformitate cu prezentul regulament. În termen de trei luni de la data aplicării prezentului regulament, cererea se

prezintă instituției competente a statului membru a cărui legislație este aplicabilă în temeiul prezentului regulament, astfel încât persoana în cauză să intre sub incidența legislației statului membru respectiv de la data aplicării prezentului regulament. În cazul în care cererea se prezintă după expirarea acestui termen, schimbarea legislației aplicabile are loc în prima zi a lunii următoare. [...]”

2. Regulamentul nr. 987/2009

11. Regulamentul nr. 987/2009 stabilește procedura de punere în aplicare a Regulamentului de bază nr. 883/2004.

12. Articolul 44 din Regulamentul nr. 987/2009 privește „Luarea în considerare a perioadelor de creștere a copilului” și are următorul cuprins:

„(1) În sensul prezentului articol, «perioada de creștere a copilului» se referă la orice perioadă care este avută în vedere în temeiul legislației privind pensiile a unui stat membru sau care aduce în mod explicit un supliment unei pensii, pentru motivul că o persoană a crescut un copil, indiferent de metoda folosită pentru a calcula aceste perioade și indiferent dacă ele sunt cumulate pe durata creșterii copilului sau sunt recunoscute retroactiv.

(2) În cazul în care, în temeiul legislației statului membru care este competent în conformitate cu titlul II din regulamentul de bază, nicio perioadă de creștere a copilului nu este luată în considerare, instituția din statul membru a cărui legislație se aplică persoanei vizate, în conformitate cu titlul II din regulamentul de bază, pe motivul că aceasta desfășura o activitate salariată sau independentă la data la care, în conformitate cu această legislație, perioada de creștere a copilului a început să fie luată în considerare pentru copilul în cauză, rămâne responsabilă pentru luarea în considerare a acestei perioade drept perioadă de creștere a copilului în conformitate cu legislația proprie, ca și cum aceasta a avut loc pe teritoriul său. [...]”

13. Articolul 93 din Regulamentul nr. 987/2009, intitulat „Dispoziții tranzitorii”, are următorul cuprins:

„Articolul 87 din regulamentul de bază se aplică în situațiile care intră sub incidența regulamentului de punere în aplicare.”

B — Dreptul național

14. Articolul 56 din cartea VI din Codul securității sociale german (Sozialgesetzbuch, denumit în continuare „SGB VI”), intitulat „Perioade de creștere a copilului”, prevede:

„(1) Perioadele de creștere a copilului sunt perioadele consacrate creșterii copilului în cursul primilor trei ani de viață ai acestuia. O perioadă de creștere este validată pentru unul dintre părinții copilului (articolul 56 alineatul 1 prima teză punctul 3 și alineatul 3 punctele 2 și 3 din cartea I) dacă

1. perioada de creștere poate fi atribuită acestui părinte,
2. creșterea a avut loc pe teritoriul Republicii Federale Germania sau este asimilabilă unei astfel de creșteri și
3. validarea nu este exclusă pentru acest părinte.

[...]

(3) Creșterea a avut loc pe teritoriul Republicii Federale Germania dacă părintele care asigură această creștere a avut reședința obișnuită împreună cu copilul pe acest teritoriu. Se asimilează unei creșteri pe teritoriul Republicii Federale Germania situația în care părintele care a asigurat creșterea a avut reședința obișnuită împreună cu copilul în străinătate și a realizat perioade de cotizare obligatorie în cursul creșterii sau imediat înainte de nașterea copilului în temeiul activității salariate sau independente pe care a exercitat-o. În cazul reședinței comune a soților sau a partenerilor în străinătate, același lucru este valabil și pentru cazul în care soțul sau partenerul părintelui care a asigurat creșterea a realizat astfel de perioade de cotizare obligatorie sau nu le-a realizat numai pentru motivul că se număra printre persoanele vizate la articolul 5 alineatele 1 și 4 ori era scutit de asigurarea obligatorie.

[...]

(5) Perioada de creștere a copilului începe la sfârșitul lunii următoare nașterii acestuia și se încheie 36 de luni calendaristice mai târziu. [...]"

15. Articolul 57 din SGB VI, care se referă la „Perioadele care trebuie luate în considerare”, are următorul cuprins:

„Perioada consacrată creșterii copilului până la împlinirea de către acesta a vârstei de 10 ani constituie o perioadă care trebuie luată în considerare pentru unul dintre părinți dacă sunt îndeplinite în această perioadă și condițiile pentru validarea unei perioade de creștere a copilului. [...]"

16. Articolul 249 alineatul 1 din SGB VI, care privește „Perioadele de cotizare aferente creșterii copilului”, prevede că „[p]entru un copil născut înainte de 1 ianuarie 1992, perioada de creștere se termină 12 luni calendaristice după sfârșitul lunii nașterii”.

III — Acțiunea principală, întrebările preliminare și procedura în fața Curții

17. Doamna Reichel-Albert a desfășurat o activitate salariată în Germania și a trăit acolo până la 30 iunie 1980. A primit ulterior o alocație de șomaj din partea acestui stat membru, care a fost plătită până la 10 octombrie 1980.

18. De la 1 iulie 1980 până la 30 iunie 1986, aceasta a locuit în Belgia cu soțul său, care desfășura acolo o activitate salariată. Cuplul a avut doi copii născuți în Belgia la 25 mai 1981 și, respectiv, la 29 octombrie 1984.

19. Începând cu 1 ianuarie 1984, aceasta a cotizat voluntar la regimul legal de asigurare pentru limită de vârstă în Germania.

20. La 1 iulie 1986, doamna Reichel-Albert, soțul său și copiii lor au fost declarați oficial ca având reședința în Germania.

21. Prin deciziile din 12 august 2008 și din 28 octombrie 2008, DRN a respins cererea formulată de doamna Reichel-Albert având ca obiect luarea în considerare și validarea perioadelor consacrate creșterii copiilor și a „perioadelor care trebuie luate în considerare” realizate în cursul șederii sale în Belgia pentru motivul că, în această perioadă, creșterea copiilor s-a desfășurat în străinătate. Numai perioadele începând cu 1 iulie 1986, dată la care familia respectivă era din nou domiciliată oficial în Germania, au fost validate ca perioade care trebuie luate în considerare în temeiul creșterii copiilor. La 1 decembrie 2008, doamna Reichel-Albert a formulat o contestație, pe care DRN a respins-o printr-o decizie emisă la 29 ianuarie 2009.

22. Din deciziile emise de DRN rezultă că, pe durata șederii sale în Belgia, legătura necesară cu viața profesională în Germania nu a fost menținută nici prin intermediul unui raport de muncă propriu al doamnei Reichel-Albert, nici prin intermediul soțului său, întrucât mai mult de o lună întreagă s-a scurs între sfârșitul activității salariate sau independente a doamnei Reichel-Albert – căreia îi este asimilată perioada de șomaj – și începutul perioadei de creștere a copiilor.

23. Prin cererea din 13 februarie 2009, doamna Reichel-Albert a sesizat Sozialgericht Würzburg cu o acțiune în anulare împotriva deciziei emise la 29 ianuarie 2009 ca urmare a contestației, solicitând ca DRN să fie obligată să ia în considerare perioadele cuprinse între 25 mai 1981 și 30 iunie 1986, în ceea ce privește primul său copil, și între 29 octombrie 1984 și 30 iunie 1986, în ceea ce îl privește pe al doilea. În susținerea acțiunii sale, aceasta a menționat Hotărârile citate anterior Elsen și Kauer și a invocat faptul că, la momentul respectiv, nu părăsise complet Germania în favoarea Belgiei.

24. Părțile nu au acceptat propunerea instanței de trimitere prin care li se sugera să se pună de acord în ceea ce privește validarea perioadelor de creștere a copiilor care au început de la 1 ianuarie 1984, dată la care doamna Reichel-Albert a cotizat voluntar la regimul legal de asigurare pentru limită de vârstă în Germania.

25. Sozialgericht Würzburg a considerat că articolul 56 alineatul 3 din SGB VI, coroborat cu articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009 nu dă doamnei Reichel-Albert dreptul să i se valideze perioadele de creștere a copiilor aflate în litigiu nici în Germania, nici în Belgia, întrucât nu desfășura nicio activitate – salariată sau independentă – la data la care începuseră să fie luate în considerare perioadele respective pentru fiecare dintre copiii vizați, doamna Reichel-Albert fiind astfel penalizată ca urmare a exercitării dreptului său întemeiat pe articolul 21 TFUE de liberă circulație și de ședere pe teritoriul Uniunii Europene. În acest context, Sozialgericht Würzburg a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul [nr. 987/2009] trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări dintr-un stat membru potrivit căreia perioadele de creștere a copiilor realizate în alt stat membru al Uniunii Europene trebuie recunoscute ca perioade realizate pe teritoriul național numai dacă părintele care s-a ocupat de creșterea copilului a avut reședința obișnuită, împreună cu copilul, în străinătate și, în timpul creșterii copilului sau imediat înainte de nașterea acestuia, a realizat perioade de cotizare obligatorie ca rezultat al faptului că desfășura acolo o activitate salariată sau independentă ori dacă, în cazul reședinței comune a soților sau a partenerilor în străinătate, soțul sau partenerul celui care s-a ocupat de creșterea copilului a realizat astfel de perioade de cotizare obligatorie sau nu a realizat astfel de perioade numai pentru că a fost încadrat în categoria persoanelor prevăzute de articolul 5 alineatele (1) și (4) din SGB VI ori pentru că a fost scutit de asigurarea obligatorie în baza articolului 6 din SGB VI [articolul 56 alineatul (3) a doua și a treia teză, precum și articolele 57 și 249 din SGB VI]?”

2) Articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul [nr. 987/2009] trebuie interpretat, în pofida modului în care este redactat, în sensul că, în cazuri excepționale, perioadele de creștere a copiilor trebuie luate în considerare chiar și în lipsa unei activități salariate sau independente, dacă o astfel de perioadă nu ar fi luată în considerare, potrivit dispozițiilor relevante, nici în statul membru competent, nici în alt stat membru în care persoana interesată a avut reședința obișnuită în timpul creșterii copiilor?”

26. Cererea de pronunțate a unei hotărâri preliminare introdusă de Sozialgericht Würzburg a fost înregistrată la grefă la 9 noiembrie 2010.

27. Au fost prezentate Curții observații scrise de către doamna Reichel-Albert, reclamantă în acțiunea principală, de DRN, pârâtă în acțiunea principală, precum și de Republica Federală Germania, de Republica Austria și de Comisia Europeană.

28. Printr-o scrisoare trimisă la 27 octombrie 2011, Curtea a adresat o întrebare cu răspuns scris în vederea ședinței, în următorii termeni:

„Părțile din acțiunea principală și celelalte persoane interesate sunt invitate să își prezinte observațiile cu privire la aplicabilitatea articolului 44 din [R]egulamentul [nr. 987/2009] unei situații precum cea din acțiunea principală, referitoare la o cerere de luare în considerare a perioadelor de creștere a copiilor care intră sub incidența Regulamentului nr. 1408/71.

În această privință, trebuie să se arate că Republica Federală Germania a subliniat, la punctul 21 din observațiile sale, că dispozițiile Regulamentului nr. 883/2004 – intrat în vigoare la aceeași dată cu Regulamentul nr. 987/2009 – nu se aplică perioadei consacrate de doamna Reichel-Albert creșterii copiilor săi.”

29. Doamna Reichel-Albert, DRN, guvernul german și Comisia au depus observații ca răspuns la întrebarea adresată de Curte.

30. În cursul ședinței, care a avut loc la 12 ianuarie 2012, au fost reprezentați numai guvernul german și Comisia.

IV — Analiză

A — *Observații introductive*

31. Trebuie să se arate că legislația germană relevantă prevede două mecanisme de luare în considerare a perioadei de creștere a copiilor în cadrul regimului legal de pensii pentru limită de vârstă:

- primul mecanism îmbracă forma unei luări în considerare a perioadelor consacrate creșterii copiilor („Kindererziehungszeiten”) drept perioade de cotizare obligatorie la regimul legal de asigurare pentru limită de vârstă, permițând astfel să fie contabilizate perioadele respective pentru calcularea perioadei de cotizare necesare în vederea beneficiii de o pensie pentru limită de vârstă;
- al doilea mecanism îmbracă forma unor perioade care trebuie luate în considerare («Berücksichtigungszeiten»), pe care nu se întemeiază niciun drept la pensie, dar care intră în calculul anumitor termene de cotizare, păstrează protecția recunoscută persoanelor care au o capacitate limitată de a se întreține și au un efect pozitiv asupra valorii atribuite perioadelor fără cotizare.

32. De la bun început, indicăm că ne vom abține să urmărim pas cu pas abordarea intrinsecă a celor două întrebări preliminare adresate Curții pentru a răspunde la acestea. Astfel, suntem de părere că instanța de trimitere nu a abordat o problemă de aplicabilitate a Regulamentului nr. 987/2009 și care, în opinia noastră, este esențial să fie rezolvată înainte de a începe să fie tratată cauza pe fond.

B — *Cu privire la aplicabilitatea ratione temporis a Regulamentului nr. 987/2009*

33. Două probleme apar în mod succesiv cu privire la acest subiect. În primul rând, trebuie să se determine dacă domeniul de aplicare în timp a regulamentului menționat este susceptibil să acopere procedura principală, iar în cazul unui răspuns afirmativ, trebuie, în al doilea rând, să se precizeze care este situația în raport cu faptele susceptibile să genereze avantajul social în litigiu, și anume luarea în considerare a perioadelor de creștere a copiilor în sensul articolului 44 din Regulamentul

nr. 987/2009¹².

34. Subliniem că guvernul austriac a observat că cele două întrebări adresate Curții fac referire numai la articolul 44 din Regulamentul nr. 987/2009, deși procedura principală a debutat înainte de intrarea în vigoare a acestui text, intervenită la 1 mai 2010. Astfel, doamna Reichel-Albert a introdus la 13 februarie 2009 acțiunea pe care a formulat-o împotriva deciziilor emise de DRN prin care au fost respinse cererile sale, ultima dintre aceste decizii fiind din 29 ianuarie 2009.

35. În ceea ce îl privește, guvernul german a arătat că dispozițiile Regulamentului nr. 883/2004, la care face trimitere articolul 44 din Regulamentul nr. 987/2009, nu se aplicau perioadei consacrate de doamna Reichel-Albert creșterii copiilor săi, având în vedere că perioada în litigiu este cuprinsă între 1981 și 1986, întrucât Regulamentul de bază nr. 883/2004 nu a început să se aplice decât de la 1 mai 2010, în urma intrării în vigoare a regulamentulului său de aplicare.

36. În jurisprudență se amintește cu regularitate separația netă care există între funcțiile Curții și cele ale instanțelor naționale care o sesizează cu o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Această separație interzice Curții să se pronunțe cu privire la aplicarea concretă a dreptului Uniunii într-un caz determinat¹³. Cu toate acestea, în cazul în care se dovedește că o dispoziție a dreptului Uniunii nu era aplicabilă la momentul faptelor din acțiunea principală, nu trebuie să se răspundă la o întrebare având ca obiect interpretarea acestei dispoziții¹⁴.

37. În ceea ce privește noul dispozitiv instaurat de Regulamentele nr. 883/2004 și nr. 987/2009, acesta are, în principiu, vocația de a se aplica imediat începând cu 1 mai 2010, prin abrogarea Regulamentelor nr. 1408/71 și nr. 574/72, pentru viitor și nu în mod retroactiv. Acest lucru reiese din articolul 87 din Regulamentul nr. 883/2004¹⁵ și din articolul 93 din Regulamentul nr. 987/2009, care face trimitere la articolul 87 menționat.

38. Deși Regulamentul nr. 883/2004 a intrat în vigoare, anumite situații sunt în continuare reglementate de Regulamentul nr. 1408/71 în temeiul unor dispoziții tranzitorii speciale, precum cele prevăzute la articolul 87 alineatul (8) din Regulamentul nr. 883/2004 privind normele de conflict de legi cuprinse în titlul II și cele prevăzute la articolul 94 din Regulamentul nr. 987/2009 privind acordarea pensiilor¹⁶. Finalitatea acestor dispoziții tranzitorii este de a permite luarea în considerare, într-o anumită măsură, a evenimentelor din trecut care vor produce efecte pe termen lung, reținându-se că drepturile atașate prestațiilor precum pensiile pentru limită de vârstă au un caracter decalat a cărui consecință este că mai mulți ani sau chiar mai multe decenii pot separa perioada în care intervin faptele care generează pensiile și perioada în care drepturile aferente acestora vor fi efectiv acordate. Este vorba aici, într-o oarecare măsură, despre „drepturi în așteptare”, noțiune bine cunoscută în dreptul german („Anwartschaftsrecht”).

39. Din articolul 87 alineatul (3) din Regulamentul nr. 883/2004 reiese că dacă eventualitatea care justifică prestațiile sociale se realizează în perioada de aplicare a regulamentulului menționat, se deschide un drept de a beneficia de acestea și pentru evenimentele anterioare intrării acestuia în vigoare. Acest principiu este valabil, prin extindere, și pentru Regulamentul nr. 987/2009, conform

12 — Alineatul (1) al articolului 44 din Regulamentul nr. 987/2009 definește perioadele respective în sensul acestui text, definiție care este cu atât mai utilă cu cât concepțiile variază de la un stat membru la altul.

13 — A se vedea de exemplu Hotărârea din 19 decembrie 1968, Salgoil (13/68, Rec., p. 661), precum și Hotărârea din 10 iulie 2008, Feryn (C-54/07, Rep., p. I-5187, punctul 19 și jurisprudența citată).

14 — Hotărârea din 17 iulie 1997, Pascoal & Filhos (C-97/95, Rec, p. I-4209, punctul 22 și următoarele).

15 — Articolul 87 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004 prevede că prin acesta „nu se dobândesc drepturi pentru perioada anterioară datei aplicării sale”.

16 — Această dispoziție nu ni se pare relevantă în prezenta cauză, care nu privește acordarea unei pensii pentru limită de vârstă, ci o estimare a drepturilor la pensie efectuată prin intermediul unei decizii a DRN, care, desigur, sunt potențial constitutive de drepturi și sunt obligatorii potrivit dezbaterilor care au avut loc în ședință, însă se înscriu totuși în viitor, și anume, se pare că peste 12 ani, având în vedere dosarul național.

articolului 93 din acesta din urmă. Același lucru rezultă și din jurisprudența constantă potrivit căreia principiul neretroactivității nu împiedică o normă nouă să se aplice imediat efectelor viitoare ale unei situații care a apărut sub incidența normei vechi¹⁷. Concret, acest lucru ar însemna că doamna Reichel-Albert ar fi putut să se prevaleze începând cu 1 mai 2010 de dispozițiile Regulamentului nr. 987/2009 pentru a solicita luarea în considerare, în cadrul calculării drepturilor sale la pensie pentru limită de vârstă, a perioadelor în care și-a crescut copiii. Dacă acest raționament ar fi urmat, Regulamentul nr. 987/2009 nu ar avea efect retroactiv, însă s-ar lua în considerare aceste fapte, deși s-au produs anterior intrării în vigoare a regulamentului menționat, pentru estimarea drepturilor viitoare la pensia pentru limită de vârstă ale persoanei interesate¹⁸.

40. În orice caz, în opinia noastră, întrucât Regulamentele nr. 883/2004 și nr. 987/2009 nu sunt aplicabile decât începând cu 1 mai 2010, cu alte cuvinte o dată ulterioară, nu numai faptelor care au generat avantajul social care este solicitat, ci și zilelor în care doamnei Reichel-Albert i-au fost opuse deciziile negative ale DRN, precum și zilei în care instanța de trimitere a fost sesizată de aceasta cu o acțiune împotriva deciziilor respective, regulamentele menționate nu ar trebui, așadar, să fie aplicabile *ratione temporis* în ceea ce privește acțiunea principală¹⁹.

41. În lipsa aplicabilității Regulamentului nr. 987/2009, ni se pare că întrebările preliminare având ca obiect interpretarea articolului 44 din acesta au caracter ipotetic, întrucât acest lucru nu va permite soluționarea litigiului cu care este sesizată instanța de trimitere. Prin urmare, considerăm că nu este necesar să se răspundă de către Curte la acestea.

42. Totuși, intenționăm să dăm drept răspuns niște elemente cu titlu subsidiar, pentru a acoperi ipoteza în care Curtea nu ar împărtăși analiza noastră cu privire la acest punct prealabil și ar aprecia că situația în cauză intră în domeniul de aplicare *ratione temporis* al Regulamentului nr. 987/2009.

C — Cu privire la aplicarea eventuală a articolului 44 din Regulamentul nr. 987/2009

1. Principiile directoare ale interpretării

43. Este cert că Regulamentele nr. 883/2004 și nr. 987/2009²⁰ nu au ca obiectiv să armonizeze, nici măcar să asigure convergența, ci numai să coordoneze regimurile de securitate socială adoptate de statele membre și, astfel, lasă intactă competența acestora în materie, cu rezerva totuși ca statele să acționeze în conformitate cu dreptul Uniunii și în special în conformitate cu finalitatea regulamentelor menționate și cu dispozițiile Tratatului CE referitoare la libera circulație a persoanelor²¹.

44. Unul dintre principiile fondatoare ale sistemului de coordonare a regimurilor naționale de securitate socială este cel al unicității legislației aplicabile, astfel cum este definit la articolul 11 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004. Obiectivul este evitarea problemelor rezultate din

17 — A se vedea Hotărârea din 10 iulie 1986, Licata/CES (270/84, Rec., p. 2305, punctul 31), și Hotărârea din 21 ianuarie 2003, Germania/Comisia (C-512/99, Rec., p. I-845, punctul 46 și jurisprudența citată).

18 — Acest lucru nu răspunde la întrebarea dacă Regulamentul nr. 987/2009 ar putea afecta validitatea legală a deciziilor DRN, luate cu mult înainte de intrarea sa în vigoare.

19 — Nu excludem posibilitatea să existe dispoziții naționale care ar permite o abordare diferită, însă, în opinia noastră, problema aplicabilității *ratione temporis* a Regulamentului nr. 987/2009 și efectele acestuia în timp este reglementată în întregime de dispozițiile tranzitorii cuprinse în acesta.

20 — Legătură dintre aceste două texte, care sunt complementare, este de așa natură încât pot fi găsite în Regulamentul de aplicare nr. 987/2009 elemente care să permită înțelegerea Regulamentului de bază nr. 883/2004 și invers.

21 — A se vedea prin analogie Hotărârea Kauer, citată anterior (punctul 26), în ceea ce privește condițiile impuse de legislațiile statelor membre pentru recunoașterea unei perioade determinate ca echivalentă perioadelor de asigurare propriu-zise, precum și Hotărârea din 3 martie 2011, Tomaszewska (C-440/09, Rep., p. I-1033, punctele 26 și 27), în ceea ce privește condițiile impuse de legislațiile menționate pentru realizarea perioadelor de încadrare în muncă sau de asigurare.

interacțiunea dintre legislațiile statelor membre, fie că este vorba despre conflicte pozitive, în cazul unui cumul de legi aplicabile unei situații date²², fie despre conflicte negative, în cazul lipsei unei legi cu vocația de a se aplica.

45. În plus, unul dintre principiile cardinale care trebuie să ghideze interpretarea Regulamentelor nr. 883/2004 și nr. 987/2009 este că, în conformitate cu o jurisprudență constantă, în materia securității sociale, asigurării nu pot să revendice ca deplasarea lor într-un alt stat membru să nu producă efecte asupra tipului sau nivelului prestațiilor la care puteau pretinde în statul lor de origine²³. Faptul că exercitarea libertății de circulație poate să nu aibă un efect neutru în acest domeniu, și anume să fie mai mult sau mai puțin avantajoasă ori dezavantajoasă, după caz, rezultă direct din faptul că diferența existentă între legislațiile statelor membre a fost menținută.

46. Adăugăm că interpretarea Regulamentelor nr. 883/2004 și nr. 987/2009 nu poate fi efectuată astfel încât să se țină seama de rezultatul conjunctural care ar decurge, în acțiunea principală, din aplicarea dreptului material desemnat de o normă de conflict de legi, cu excepția situației în care această examinare a impactului concret este prevăzută de unul sau de altul dintre aceste regulamente, în special dacă o dispoziție permite persoanelor interesate să aleagă legea aplicabilă cazului lor. Legea desemnată ca aplicabilă în temeiul acestor regulamente este susceptibilă să aducă efecte benefice persoanei în cauză într-o anumită situație și, în schimb, poate avea efecte negative pentru persoanele care se află în alte situații de fapt.

47. Potrivit abordării reținute anterior de Curte, în special în Hotărârea Kauer, citată anterior, raționamentul de respectat, care este format din două faze succesive și distincte, este următorul. Prima etapă este cea a aplicării dispozițiilor dreptului Uniunii care sunt referitoare la determinarea statului membru competent și a legislației aplicabile, fără a se lua în considerare rezultatele care decurg din aplicarea legislației diferitelor state membre implicate. A doua etapă a analizei constă în a se examina dacă condițiile pentru acordarea unei prestații sau a unui beneficiu, precum luarea în considerare a unei perioade de creștere a copiilor, sunt conforme dreptului Uniunii, mai precis conforme dispozițiilor Regulamentelor nr. 883/2004 și nr. 987/2009 și/sau libertăților fundamentale. Numai în acest ultim stadiu devine relevantă aplicarea articolului 5 din Regulamentul nr. 883/2004, prin care se stabilește principiul asimilării prestațiilor, veniturilor, faptelor sau evenimentelor.

48. Rezultă de aici că în prezenta cauză problema dacă legislația germană este sau nu este, în esență, conformă dreptului Uniunii și în special regulamentelor vizate se ridică numai într-o a doua etapă, și anume după pronunțarea cu privire la legea aplicabilă.

2. Determinarea statului membru competent și a legii aplicabile

49. De la bun început, subliniem o lipsă de claritate, chiar de coerență, în cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare, mai ales atunci când conținutul celei de a doua întrebări este comparat cu elementele de motivare care îl însoțesc. Astfel, instanța de trimitere nu indică în mod precis dacă legislația belgiană sau legislația germană este cea care ar trebui să fie aplicabilă după părerea sa, întrucât constată, mai întâi, că legislația belgiană ar fi în opinia sa aplicabilă în temeiul titlului II din Regulamentul nr. 883/2004, iar ulterior își fondează a doua întrebare preliminară pe ipoteza potrivit căreia Regatul Belgiei nu ar fi statul membru competent în temeiul aceluiași dispoziții.

22 — Cumulul legislațiilor naționale aplicabile concomitent aceleiași prestații este imposibil pentru a se evita complicațiile care pot rezulta (Hotărârea din 12 iunie 1986, Ten Holder, 302/84, Rec., p. 1821, punctul 21), însă un asigurat social poate cumula prestații de natură diferită, precum o pensie pentru limită de vârstă și alocații familiale, cărora le-ar fi aplicabile legislații diferite (Hotărârea din 20 mai 2008, Bosmann, C-352/06, Rep., p. I-3827, punctul 31).

23 — A se vedea printre altele Hotărârea din 9 martie 2006, Piatkowski (C-493/04, Rec., p. I-2369, punctul 34), și Hotărârea din 14 octombrie 2010, van Delft și alții (C-345/09, Rep., p. I-9879, punctul 100 și jurisprudența citată), precum și punctul 72 din concluziile pe care le-am prezentat în această din urmă cauză.

50. În orice caz, există numai aceste două posibilități de legislație aplicabilă, posibilități care sunt alternative, conform principiului unicității legii aplicabile enunțat la articolul 11 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004.

51. Articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009, a cărui interpretare este solicitată în prezenta cauză, se referă, în ceea ce privește luarea în considerare a perioadelor de creștere a copiilor, la „legislați[a] statului membru care este competent în conformitate cu titlul II din regulamentul de bază”, și anume la articolul 11 și următoarele din Regulamentul nr. 883/2004. Trimiterea efectuată astfel de acest articol la normele de conflict de legi cuprinse în Regulamentul nr. 883/2004 impune să se determine înainte de toate, în speță, care legislație, belgiană sau germană, este cea care trebuie să reglementeze luarea în considerare a perioadelor de creștere a copiilor realizate în Belgia de doamna Reichel-Albert, în condițiile în care ea nu a lucrat niciodată în acest stat și încetase să lucreze în Germania de mai multe luni²⁴.

52. În temeiul articolului 11 alineatul (3) litera (e) din Regulamentul nr. 883/2004, care prevede că o persoană inactivă se supune legislației statului membru de reședință, fără a se aduce atingere dispozițiilor acestui regulament care ar fi mai favorabile persoanei interesate, considerăm că legislația belgiană ar trebui să reglementeze situația doamnei Reichel-Albert potrivit regulamentului menționat, pentru motivele pe care le vom dezvolta mai jos.

53. Cu toate acestea, amintim că articolul 87 alineatul (8) din Regulamentul nr. 883/2004, care se aplică prin extindere situațiilor reglementate de Regulamentul nr. 987/2009²⁵, cuprinde dispoziții tranzitorii speciale în ceea ce privește normele de conflict de legi din cadrul titlului II din primul dintre aceste două regulamente. Articolul menționat prevede o perioadă de tranziție în care oricărei persoane supuse legislației unui alt stat membru decât cel sub incidența legislației căreia se afla în temeiul titlului II din Regulamentul nr. 1408/71 legislația respectivă continuă să i se aplice atât timp cât situația rămâne neschimbată. Această soluție de principiu se impune doamnei Reichel-Albert deoarece nu a formulat o cerere de derogare, în termenul prevăzut de trei luni începând cu 1 mai 2010, la instituția competentă a statului membru a cărui legislație este aplicabilă potrivit Regulamentului nr. 883/2004. În opinia noastră, așadar, situația sa intră sub incidența legii statului membru desemnat potrivit titlului II din Regulamentul nr. 1408/71.

54. Cu toate acestea, suntem de părere că punerea în aplicare a normelor de conflict de legi prevăzute de noul regulament de bază ar conduce la desemnarea aceleiași legislații, și anume cea a statului în care persoana care și-a încetat activitatea avea reședința la momentul faptelor în litigiu, întrucât cele două dispoziții relevante, în opinia noastră, și anume articolul 13 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul nr. 1408/71²⁶ și articolul 11 alineatul (3) litera (e) din Regulamentul nr. 883/2004 au un cuprins echivalent în esență.

55. Desigur, ne putem pune întrebări cu privire la aplicabilitatea, în cadrul prezentei cauze, a articolului 13 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul nr. 1408/71, pentru rațiuni de timp. Astfel, litera (f) menționată nu a fost introdusă decât în 1991²⁷, în condițiile în care perioadele de creștere a copiilor în cauză au luat sfârșit anterior, și anume la 30 iunie 1986, dată la care doamna

24 — Alineatul (3) al articolului 44 din Regulamentul nr. 987/2009, care prevede că alineatul (2) nu se aplică în cazul în care persoana vizată se află sau se va afla sub incidența legislației altui stat membru datorită desfășurării unei activități salariate sau independente în statul respectiv, nu este relevant în acțiunea principală.

25 — Conform articolului 93 din Regulamentul nr. 987/2009.

26 — Această dispoziție prevede că „persoana căreia nu îi mai este aplicabilă legislația unui stat membru, fără ca legislația altui stat membru să îi fie aplicabilă în conformitate cu una dintre regulile stabilite în paragrafele anterioare sau în conformitate cu una dintre excepțiile sau dispozițiile speciale stabilite la articolele 14-17, face obiectul legislației statului membru pe teritoriul căruia are reședința în conformitate exclusiv cu dispozițiile legislației respective”.

27 — Ca efect al Regulamentului nr. 2195/91 al Consiliului din 25 iunie 1991 de modificare a Regulamentului nr. 1408/71 și a Regulamentului nr. 574/72 (JO L 206, p. 2).

Reichel-Albert și familia sa s-au întors în Germania. Punctul 31 din Hotărârea Kauer, citată anterior, coroborat cu poziția pe care avocatul general Jacobs o luase în această cauză²⁸ ar putea duce cu gândul la faptul că ar trebui pusă în aplicare versiunea Regulamentului nr. 1408/71, care era în vigoare la momentul creșterii copiilor respectivi.

56. Cu toate acestea, considerăm că, utilizând formularea „chiar presupunând că ar trebui să se țină seama de existența articolului 13 alineatul (2) litera (f) inserat în Regulamentul nr. 1408/71 de Regulamentul nr. 2195/91, și anume la mulți ani după realizarea perioadelor consacrate de doamna Kauer creșterii copiilor săi în Belgia”, cu mențiunea că aceștia se născuseră între 1966 și 1969, Curtea a evidențiat decalajul important, de 20 de ani, care exista în cauza respectivă între perioadele relevante și introducerea noii norme de conflict de legi. În schimb, în prezenta cauză, precum în cauza Elsen, citată anterior, datele de naștere ale copiilor fiind în 1981 și în 1984, sunt mai apropiate de revizuirea Regulamentului nr. 1408/71. Or, în cauza Elsen, Curtea nu a exclus în mod expres relevanța articolului 13 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul nr. 1408/71, dar a insistat asupra faptului că persoana interesată rămânea sub incidența legislației statului în care era încadrată în muncă pentru a justifica îndepărtarea acestei dispoziții cu caracter special, astfel cum de altfel justificase și în Hotărârea Kauer, citată anterior, în opinia noastră. Amintim că, într-adevăr, norma de conflict de legi prevăzută la litera (f) este subsidiară, prin faptul că nu are vocație să fie pusă în aplicare, pentru a desemna legislația statului de reședință, decât dacă nicio altă legislație nu este aplicabilă, în special cea a statului de încadrare în muncă, care este principiul. Obiectivul fiind, pentru a evita un vid juridic legat de un conflict negativ de legi din care ar rezulta o lipsire de protecție în materie de securitate socială, ca asiguratul care a utilizat libertatea sa de circulație în Uniune să intre sub acoperirea unui regim din unul dintre statele membre în lipsa unui regim din alt stat²⁹.

57. Articolul 13 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul nr. 1408/71, așadar, în versiunea care datează din 1991, este în opinia noastră susceptibil să se aplice *ratione temporis* situației doamnei Reichel-Albert, sub rezerva îndeplinirii condițiilor de fond enunțate în acesta. Or, ni se pare că doamna Reichel-Albert este, în sensul acestei dispoziții, o „persoană căreia legislația unui stat membru [a încetat] să îi fie aplicabilă, fără ca legislația unui alt stat membru să îi devină aplicabilă în conformitate cu una dintre normele prevăzute la alineatele precedente [ale articolului 13 menționat] sau cu una dintre excepțiile ori normele speciale vizate la articolele 14-17 [din Regulamentul nr. 1408/71]”, contrar situației din Hotărârea Elsen și, mai puțin clar, din Hotărârea Kauer, citate anterior.

58. Astfel, în aceste două cauze anterioare, situațiile persoanelor interesate erau încă reglementate de legislația statului în care acestea lucraseră în momentul nașterii, urmate de creșterea copiilor lor. În ceea ce o privește pe doamna Elsen, legislația germană continua să îi fie aplicabilă, ca lege a statului de încadrare în muncă, deși aceasta își transferase reședința în Franța cu trei luni înainte de nașterea copilului său, întrucât își menținuse activitatea profesională în Germania, în calitate de lucrător transfrontalier. În ceea ce o privește pe doamna Kauer, aceasta încetase, desigur, să lucreze în Austria cu mult înainte de nașterea celor trei copii ai săi, însă rămânea supusă legislației acestui stat membru³⁰ pe perioadele în care nu a desfășurat nicio activitate profesională pentru a-și putea crește cei trei copii, întrucât nu se instalase în Belgia decât după nașterea acestuia din urmă. Curtea a reținut existența unei legături „strânse” în Hotărârea Elsen, citată anterior (punctul 26), și chiar a unei legături pur și simplu „suficiente”, în Hotărârea Kauer, citată anterior (punctul 32), între perioadele de creștere în cauză și perioadele de asigurare realizate prin desfășurarea unei activități profesionale în statul membru de la care se revendica complementul de pensie pentru limită de vârstă.

28 — A se vedea punctul 49 din Concluziile prezentate în cauza care a determinat pronunțarea Hotărârii Kauer, citată anterior.

29 — A se vedea Hotărârea din 7 iulie 2005, van Pommeren-Bourgoniën (C-227/03, Rec., p. I-6101, punctele 34 și 35, precum și jurisprudența citată).

30 — Hotărârea Kauer, citată anterior, face trimitere în acest sens la Hotărârea Ten Holder, citată anterior (punctul 14), și la Hotărârea din 10 martie 1992, Twomey (C-215/90, Rec., p. I-1823, punctul 10).

59. În schimb, în ceea ce o privește pe doamna Reichel-Albert, ni se pare că nu există o legătură suficientă între, pe de o parte, perioadele de asigurare pe care le-a realizat în Germania până când și-a pierdut locul de muncă, la 30 iunie 1980, cu mențiunea că aceasta a primit prestații de șomaj plătite de acest stat membru până în octombrie 1980, și, pe de altă parte, perioadele în care și-a crescut copiii, născuți la 25 mai 1981 și la 29 octombrie 1984, fără a uita că ea și soțul său se instalaseră de la 1 iulie 1980 în Belgia, țară în care s-au născut cei doi copii, iar soțul său a plătit cotizații în calitate de salariat³¹. Întrucât legislația statului membru în care desfășurase anterior o activitate profesională, și anume Republica Federală Germania, nu îi mai era aplicabilă, în opinia noastră, la momentul în care și-a asumat creșterea copiilor săi, legislația statului membru în care își transferase reședința, și anume Regatul Belgiei, are vocația de a prelua și, așadar, de a reglementa atribuirea eventuală a complementului de pensie pentru limită de vârstă în litigiu.

60. Precizăm că, în opinia noastră, nu prezintă importanță, în ceea ce privește aplicarea acestor norme de conflict de legi, faptul că doamna Reichel-Albert a plătit cotizații voluntare în Germania, începând cu 1 ianuarie 1984, și anume înainte de nașterea celui de al doilea copil al său. Astfel, securitatea socială fiind un domeniu în care persoanele vizate nu pot dispune libere de drepturile lor și, în consecință, nu pot alege regimul național de care să aparțină, manifestările de voință din partea lor nu pot avea influență asupra determinării legii aplicabile în această privință³², cu excepția cazului în care o asemenea opțiune este prevăzută în mod excepțional de regulament³³.

61. În consecință, considerăm că în împrejurările din acțiunea principală, Regatul Belgiei este „statul membru competent în temeiul titlului II din regulamentul de bază”, în sensul articolului 44 alineatul (2) *in limine* din Regulamentul nr. 987/2009.

3. Obligațiile care pot rezulta din articolul 44 din Regulamentul nr. 987/2009

62. Presupunând că, potrivit Curții, Regulamentele nr. 883/2004 și nr. 987/2009 sunt relevante pentru a trata prezenta cauză, ceea ce, în opinia noastră, nu este corect, ar trebui de asemenea să ne întrebăm cu privire la efectul concret al dispozițiilor articolului 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009 asupra deciziilor unei instituții de securitate socială ale unui stat membru care se află într-o situație precum cea cu care este sesizată DRN. Amintim că este prima dată când Curții i se solicită să interpreteze dispozițiile menționate, ceea ce nu este simplu, având în vedere formularea destul de complexă a acestora.

63. Articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009 nu prevede, în opinia noastră, o veritabilă normă de conflict de legi, întrucât face trimitere în această privință la normele de acest tip cuprinse în titlul II din Regulamentul nr. 883/2004, ci mai degrabă o normă materială al cărei obiect este, după cum indică titlul acestui articol, să favorizeze „luarea în considerare a perioadelor de creștere a copilului”. Acest text a fost inserat în noul dispozitiv de coordonare a sistemelor naționale de securitate socială pentru a se respecta jurisprudența Curții rezultată în special din Hotărârile citate anterior, Elsen și Kauer. Efectul articolului 44 menționat este de a introduce o competență care este numai subsidiară, în avantajul unui stat membru care nu este competent în temeiul normelor generale pentru a permite luarea în considerare a perioadelor de creștere a copiilor, sub rezerva îndeplinirii condițiilor stabilite la articolul respectiv.

31 — Motiv pentru care DRN a crezut că exista o legătură cu Regatul Belgiei, iar nu cu Republica Federală Germania în ceea ce privește asigurarea medicală, potrivit cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare.

32 — Alegerea legii aplicabile este exclusă în condițiile în care dispozițiile titlului II din Regulamentul nr. 883/2004 formează un sistem complet și uniform de norme de conflict de legi (privind Regulamentul nr. 1408/71, a se vedea Hotărârea din 4 octombrie 1991, De Paep, C-196/90, Rec., p. I-4815, punctul 18). Rezultă de asemenea că statele membre nu dispun de competența de a determina în se măsură este aplicabilă propria lor legislație sau cea a unui alt stat membru (Hotărârea din 23 septembrie 1982, Kuijpers, 276/81, Rec., p. 3027, punctul 14).

33 — A se vedea de exemplu articolul 14 alineatul (2) din Regulamentul nr. 883/2004.

64. Subliniem că textul în discuție, prima versiune, era formulat după cum urmează³⁴: „[f]ără a se aduce atingere competenței statului membru determinat în temeiul dispozițiilor titlului II din Regulament[ul nr. 883/2004], instituția din statul membru în care beneficiarul pensiei a avut reședința pe perioada cea mai lungă în cursul celor 12 luni după nașterea copilului trebuie să ia în considerare perioadele de creștere a copilului într-un alt stat membru, dacă legislația unui alt stat membru nu devine aplicabilă persoanei în cauză ca urmare a unei activități salariate sau independente”. Această versiune prevedea astfel o obligație de a lua în considerare perioadele de creștere a copilului care incumbă cu titlu principal instituției din statul de încadrare în muncă și cu titlu subsidiar instituției din statul de reședință, cu condiția ca persoana în cauză să fi avut reședința pe o durată minimă în acest din urmă stat.

65. În versiunea actuală, punerea în aplicare a articolului 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009 presupune, în primul rând, că perioadele de creștere a copiilor nu sunt luate în considerare potrivit legislației statului membru care este competent în temeiul titlului II din Regulamentul nr. 883/2004. Numai în această ipoteză de lipsă a efectelor juridice produse de perioadele menționate în temeiul legislației aplicabile în principiu instituția de securitate socială din alt stat membru³⁵ poate fi constrânsă să le ia considerare.

66. În speță, legislația statului belgian este cea care, în opinia noastră, ar trebui să fie aplicabilă cererii unui complement de pensie pentru limită de vârstă formulate de doamna Reichel-Albert. Din dosarul prezentat Curții nu reiese cu claritate că legislația belgiană nu ar conferi avantajul menționat unei persoane care se află într-o situație precum cea a doamnei Reichel-Albert. Guvernele german și austriac, precum și Comisia arată că există în dreptul belgian o posibilitate de a profita de perioadele consacrate creșterii copiilor, primele referindu-se la decizia de trimitere preliminară.

67. Astfel, instanța de trimitere indică faptul că „Belgia prevede în legislația sa luarea în considerare a perioadelor de creștere a copiilor, astfel încât o eventuală recunoaștere în Germania a perioadelor de creștere a copiilor și a perioadelor care trebuie luate în considerare nu poate decurge din faptul că celălalt stat membru nu prevede luarea în considerare a acestor perioade”. Instanța de trimitere adaugă că, „[î]n această privință, problema nu este dacă, concret, perioadele de creștere a copiilor vor fi validate efectiv, contează numai ca legislația statului membru să prevadă, în principiu, luarea în considerare a perioadelor de creștere a copiilor în aprecierea situației persoanei interesate în raport cu drepturile la pensie”. Împărtășim această din urmă analiză potrivit căreia este suficient ca statul membru competent în sensul titlului II din Regulamentul nr. 883/2004, și anume Regatul Belgiei în prezenta cauză, să ofere posibilitatea unei luări în considerare a acestor perioade. Nu prezintă importanță faptul că, *in concreto*, persoana interesată nu beneficiază de acest avantaj din cauza situației sale personale.

68. În al doilea rând, articolul 44 din Regulamentul nr. 987/2009 impune în plus ca legislația unui alt stat membru – potențial legea germană din speță – să fi avut vocația de a se aplica, conform titlului II din Regulamentul nr. 883/2004, în ceea ce privește persoana interesată, ca urmare a faptului că aceasta din urmă a desfășurat o activitate salariată sau independentă, acest lucru la data la care, în temeiul acestei legislații, perioada de creștere a copiilor a început să fie luată în considerare cu privire la copilul respectiv.

69. Or, în acțiunea principală, în perioada în litigiu, doamna Reichel-Albert nu mai desfășura o activitate salariată sau independentă în legătură cu teritoriul german în condițiile prevăzute la articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009. Situația doamnei Reichel-Albert este prin acest lucru mult diferită de cea care face obiectul cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea Elsen, citată anterior, în care chiar înainte de nașterea copilului pe care l-a crescut, mama desfășura o activitate, ca lucrător transfrontalier, pe teritoriul statului membru de la care revendica un avantaj social inerent acestei perioade de creștere.

34 — Articolul 44 din Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului nr. 883/2004 [COM(2006) 16 final].

35 — În considerentul (10) al regulamentului menționat se precizează că „instituția competentă [este cea] a cărei legislație se aplică în acel caz sau care este responsabilă de plata anumitor prestații”.

70. Numai dacă sunt reunite aceste două criterii sus-menționate instituția din statul membru a cărui legislație era aplicabilă ca lege de la locul desfășurării unei activități profesionale de către persoana vizată are obligația de a lua în considerare, potrivit propriei legislații, perioada de creștere a copiilor realizată pe teritoriul celuilalt stat membru, ca și cum copilul ar fi fost crescut pe propriul său teritoriu.

71. În consecință, considerăm că articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009 nu este aplicabil în cadrul acțiunii principale, nu numai *ratione temporis*, ci și, după cum au subliniat guvernele german și Comisia, ținând seama de faptul că situația personală a doamnei Reichel-Albert nu îndeplinește condițiile pe care le enunță acest text. Articolul 44 din Regulamentul nr. 987/2009 nu poate conduce, așadar, la obligarea DRN să ia în considerare, conform legislației germane în temeiul articolului menționat, perioadele de creștere realizate de doamna Reichel-Albert pe teritoriul belgian ca și cum ar fi fost realizate pe teritoriul german.

72. Comisia a dedus din această constatare a inaplicabilității articolului 44 din Regulamentul nr. 987/2009 că răspunsul la întrebările preliminare nu ar trebui dat în raport cu regulamentul menționat, ci în temeiul dreptului primar, în special al articolelor 21 TFUE și 45 TFUE. Nu împărtășim această opinie.

D — Cu privire la aprecierea compatibilității cu dreptul Uniunii a dispozițiilor naționale care fac obiectul întrebărilor preliminare

73. Dacă, contrar opiniei noastre, Curtea apreciază că legislația germană ar trebui să reglementeze avantajul social vizat de acțiunea principală, în temeiul unei prelungiri în timp a aplicării legii statului de încadrare în muncă, printr-o coroborare a titlului II din Regulamentul nr. 883/2004 cu articolul 44 din Regulamentul nr. 987/2009 sau prin analogie cu Hotărârile citate anterior, Elsen și Kauer, va trebui examinată conformitatea cu exigențele dreptului Uniunii a dispozițiilor legislației unui stat membru, precum cele din SGB VI, care sunt vizate de întrebările preliminare.

74. Se va face distincție între două situații în această privință, în funcție de orientările pe care le va reține Curtea referitor la problemele care vor fi soluționate în prealabil.

75. Pe de o parte, în cazul în care Curtea ar considera că articolul 44 din Regulamentul nr. 987/2009 este aplicabil în cadrul prezentei cauze, considerăm, precum Comisia, că articolul 5 din Regulamentul nr. 883/2004 ar impune obligația ca Republica Federală Germania să ia în considerare perioadele de creștere a copiilor pe care persoana în cauză le-a realizat în alt stat membru, precum și cotizațiile plătite în favoarea sistemului de securitate socială al unui alt stat membru, în aceeași măsură în care ar fi fost luate în considerare dacă evenimentele ar fi avut loc în Germania, și anume dându-le efecte juridice identice. Or, guvernul german nu a contestat că perioadele de creștere a copiilor realizate în alt stat membru nu ar fi luate în considerare, ca pensii pentru limită de vârstă, în același mod în ceea ce privește copiii care au fost crescuți în Germania în care sunt luate în considerare într-o situație ca cea a doamnei Reichel-Albert. Același lucru este valabil privind cotizațiile soțului acesteia la sistemul de asigurare pentru limită de vârstă în Belgia.

76. Precizăm că, întrucât articolul 5 din Regulamentul nr. 883/2004 este o codificare a principiului general al egalității de tratament care nu are niciun efect asupra determinării statului membru competent și a legii aplicabile³⁶, nu este necesar, prin urmare, să se ridice problema eventualei absențe a compatibilității dispozitivului german în cauză cu dispozițiile articolelor 21 TFUE și 45 TFUE³⁷.

³⁶ — A se vedea considerentul (11) al Regulamentului nr. 883/2004.

³⁷ — Introducerea articolului 5 are drept rezultat faptul că, atunci când Regulamentul nr. 883/2004 este aplicabil, nu mai este utilă evocarea, întâlnită des în jurisprudența în materie de securitate socială, a principiului interzicerii discriminărilor pe motiv de naționalitate. A se vedea comentariul lui Dern, S., în Schreiber, F., și alții, *VO (EG) Nr. 883/2004 – Verordnung zur Koordinierung der Systeme der sozialen Sicherheit*, C. H. Beck, München, 2012, p. 69.

77. Pe de altă parte, în cazul în care Curtea ar urma propunerea noastră de a declara că articolul 44 din Regulamentul nr. 987/2009 nu este relevant în speță, punerea în aplicare a jurisprudenței elaborate în cadrul interpretării Regulamentului nr. 1408/71 ar conduce la același rezultat. De fapt, Curtea a dezvoltat un principiu de asimilare a faptelor survenite în alt stat membru care este echivalent, în esență, cu cel cuprins acum în mod explicit la articolul 5 din Regulamentul nr. 883/2004³⁸.

78. În consecință, oricare dintre acestea ar fi temeiul juridic care ar fi reținut, ar trebui, în opinia noastră, să se concluzioneze că dispozițiile de drept material în litigiu nu sunt compatibile cu exigențele dreptului Uniunii, în ipoteza în care Curtea ar aprecia că dreptul german are vocația de a se aplica în cadrul acțiunii principale.

V — Concluzie

79. Având în vedere considerațiile de mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Sozialgericht Würzburg după cum urmează:

— Cu titlu principal:

„Întrucât articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 987/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială nu este aplicabil *ratione temporis* cu privire la acțiunea principală, nici chiar cu privire la împrejurările din acțiunea principală, întrebările preliminare adresate sunt lipsite de obiect. Prin urmare, nu este necesar să se răspundă la acestea în acest temei.”

— Cu titlu subsidiar, în ipoteza în care regulamentul menționat ar fi considerat aplicabil, propunem Curții să declare:

„Articolul 44 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009 nu se opune posibilității ca, atunci când perioadele de creștere a copiilor nu sunt luate în considerare potrivit legislației statului membru care este competent în temeiul titlului II din Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2009 privind coordonarea sistemelor de securitate socială, instituția din alt stat membru a cărui legislație rămâne aplicabilă persoanei în cauză cu titlu subsidiar, în condițiile enunțate la articolul 44 menționat, să nu ia în considerare perioada respectivă ca perioadă de creștere a copiilor ca și cum copilul ar fi fost crescut pe propriul său teritoriu când nu sunt reunite în situația în cauză criteriile pentru luarea în considerare prevăzute de propria sa legislație. Faptul că astfel de perioade sunt luate în considerare în mod legal, dar nu și concret, cu privire la situația în cauză, în statul membru competent în principiu la fel ca în celălalt stat membru, nu afectează ca atare interpretarea articolului 44 din Regulamentul nr. 987/2009.”

— Cu titlu într-adevăr subsidiar, în ipoteza în care dispozițiile de drept german care fac obiectul întrebărilor preliminare ar reglementa o situație precum cea în cauză în acțiunea principală, având în vedere titlul II din Regulamentul nr. 883/2004 și articolul 44 din Regulamentul nr. 987/2009, propunem Curții să statueze că:

„Articolul 5 din Regulamentul nr. 883/2004 obligă un stat membru, atunci când acesta este competent în temeiul titlului II din Regulamentul nr. 883/2004 sau este ținut de obligația prevăzută la articolul 44 alineatul (2) *in fine* din Regulamentul nr. 987/2009, să recunoască perioadelor de creștere realizate și cotizațiilor plătite în alt stat membru efecte juridice în același mod în care ar fi recunoscut dacă aceste fapte sau evenimente ar fi survenit pe propriul său teritoriu.”

38 — A se vedea în special hotărârile citate la punctul 41 și următoarele din Concluziile prezentate în cauza care a determinat pronunțarea Hotărârii din 28 aprilie 2004, Öztürk (C-373/02, Rec., p. I-3605), în care avocatul general Ruiz-Jarabo Colomer arătase că în jurisprudență „se declară acum că, pentru recunoașterea dreptului la anumite prestații de securitate socială sau la alte avantaje în favoarea lucrătorilor migranți, principiul egalității de tratament ar impune ca fiecare stat membru să ia în considerare anumite elemente de fapt care s-au produs în celelalte state membre pentru a le asimila celor care au loc pe teritoriul său”.